

De hoosmolen door

Wanneer je de Bourgoyen binnenkomt via de Mahatma Gandhistraat, dan is een gek, achthoekig, stenen torentje het eerste wat je ziet.

Dagelijks passeren hier vele wandelaars, zonder er veel aandacht aan te schenken. Jammer, want deze eeuwenoude hoosmolen toont een hele industriële (r)evolutie. Veel molens hebben die (r)evolutie niet overleefd, maar deze kan het hele verhaal navertellen. Windenergie, energie opgewekt uit stoom, energie via elektriciteit, hij heeft het allemaal gehad. Een paar keer werd hij verbouwd om aan de eisen van zijn tijd te voldoen en nu staat hij trots, volledig vernieuwd, op de plaats waar hij in de zestiende eeuw voor het eerst werd gebouwd.

KRIS LAPORTE

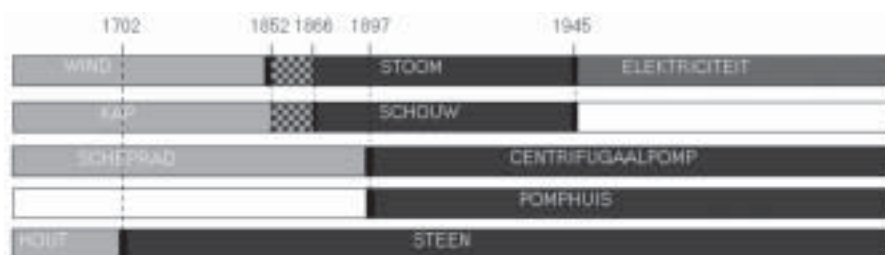
De hoosmolen heeft er natuurlijk niet altijd uitgezien zoals we hem nu kennen. Men vermoedt dat er in de twaalfde of de dertiende eeuw al een molen heeft gestaan, maar echt zeker is dat niet. Wel staat vast dat de molen in de zestiende eeuw het landschap sierde.

Van wind tot elektriciteit

De molen bestond vroeger volledig uit hout, had een kap met wieken en een scheprad. De wind zorgde ervoor dat het scheprad werd aangedreven en dat het water uit de Grijtgracht naar de Leie kon gehoozd worden. Hoe de molen er precies uitzag, weet men niet. De enige bestaande afbeelding is een schilderij van De Noter. Deze schilderde het polderachtige landschap van de Bourgoyen met op de achtergrond de molen als windmolen. Ook over het scheprad weet men bijna niks.

In 1702 brandde de molen af, maar nog datzelfde jaar werd hij opnieuw gebouwd. Uit steen deze keer, maar nog altijd met een houten kap en scheprad.

In 1852 veranderde de windmolen in een molen aangedreven door stoom. Naast de stenen constructie werd

een schoorsteen opgetrokken. De kap werd pas enkele jaren later weggenomen (1866). De molen moet dus een tijdje op zowel stoom als wind gewerkt hebben. De eerste stoommachine werd geleverd door het Gentse bedrijf Van de Kerkchove en is 45 jaar in gebruik geweest. Deze stoommachine werd in 1897 vervangen door een nieuwe stoommachine, deze keer geleverd door het Gentse constructiehuis Phoenix (zie ook Phoenixstraat en -brug). Phoenix leverde ook een centrifugaalpompe die het water uit de Bourgoyen moest pompen en naar de Leie afvoeren. Het scheprad werd bij de komst van deze pomp verwijderd. Hiervan zijn nog sporen te vinden in de natuurstenen aan de zijkant van de molen. De Phoenix-pomp is vandaag nog altijd de grote trots van de molen omwille van haar

grote industrieel-archeologische waarde.

In 1945 kwam men met een nieuw soort aandrijving op de propfen: een elektrische motor. Deze zou vanaf nu de centrifugaalpompe aandrijven. Een transformator moest 3200 volt omzetten naar 320 volt. Deze stond daardoor onder hoogspanning en om veiligheidsredenen werd er een hek voor geplaatst. Deze transformator staat nog altijd in de molen maar wordt niet meer gebruikt.

Restauratie

In 1997 startte men met de verbouwingen van de molen. Hij werd volledig onder handen genomen. Een archeologisch team deed ook enkele onderzoeken naar de geschiedenis van de molen. Men ontdekte dat de molen gebouwd was op een natuurstenen basis. Ook de watergang is uit

de eeuwen heen

dit materiaal opgebouwd. Op de stenen zijn nog steenhouwermerktekens te vinden. Eén ervan kun je waarnemen op de natuursteen waar ook de sporen van het scheprad te zien zijn. Bij onderzoek rond de molen vond men de fundering van de oude schouw die in 1852 gebouwd

werd. Deze fundering kun je nog altijd zien. Bij de restauratie zelf werden zowel binnenkant als buitenkant aangepakt. De watergang werd vernieuwd en op de molen kwam een nieuw dak, voorzien van regenpijpen en een bliksemafleider. Er werd ook een lichtkoepel in het dak aangebracht zodat de zon de molen kon verlichten.

Het pomphuis kreeg een laagje plaaster. Dit kleine gebouw werd pas in 1897 gebouwd en door een ander materiaal te gebruiken wilde men ook benadrukken dat het hier om een latere constructie gaat. In 2004 werd de apparatuur gecontroleerd en hersteld. Alles kreeg een beschermend laagje. In 2005 kon de molen opengesteld worden voor het publiek. De Stad Gent installeerde nog een wenteltrap in de molen en hing er informatiepanelen.

Functie

Het natuurreservaat Bourgoyen ligt in een komgebied in de overstromingsvlakte van de Leie. De Leie zette vroeger elke winter het hele gebied blank. Toch wilde men deze gronden ontginnen, omdat ze erg vruchtbaar waren. Men installeerde de molen op

het laagste punt van de Bourgoyen, waar de Grijtgracht en de Leie samenkomen. De molen pompte het hele gebied leeg, zodat de gronden konden gebruikt worden voor landbouw. In de winter, na het groeiseizoen, liet men het gebied overstromen tot de volgende lente. Bij elke overstroming werd zo een laagje vruchtbare klei afgezet, als natuurlijke bemesting voor de graslanden in dit meersengebied.

Eeuwenlang bleef dit systeem bestaan. Tijdens de Duitse bezetting werden echter paarden in de Bourgoyen gezet. Het gebied moest daarom het hele jaar leeggepompt worden. Dit werd ook na de oorlog voortgezet, tot in de jaren '70. Vanaf dan liet men het gebied 's winters opnieuw overstromen. Dit lokte namelijk veel watervogels.

De molen speelt vandaag de dag een bescheidener rol. De Bourgoyen zijn in drie gebieden verdeeld met elk een apart afwateringssysteem. Stuwenzorgen er nu voor dat het water uit de Bourgoyen geraakt. De molen pompt af en toe het overtollige water de Leie in.

